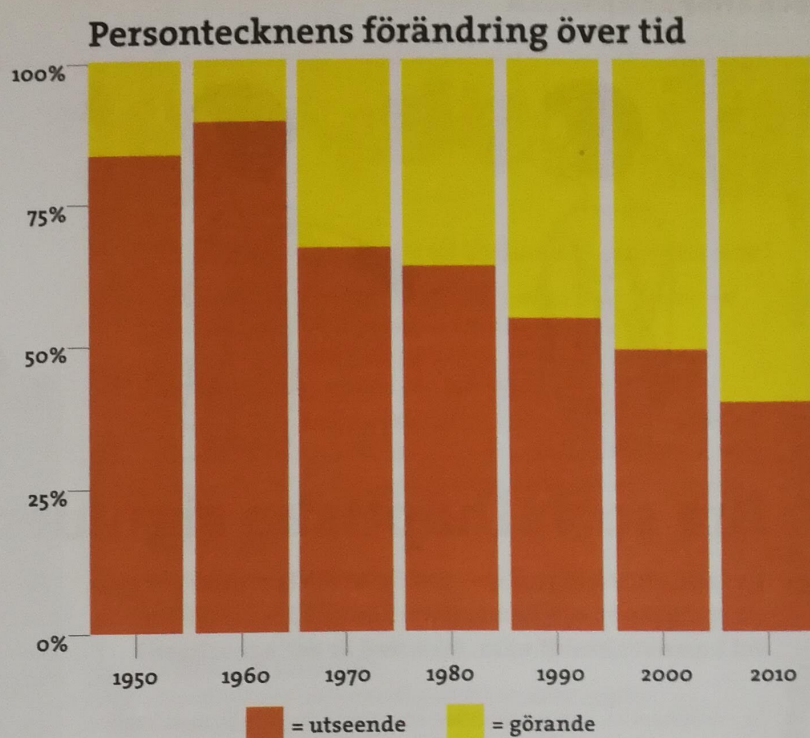
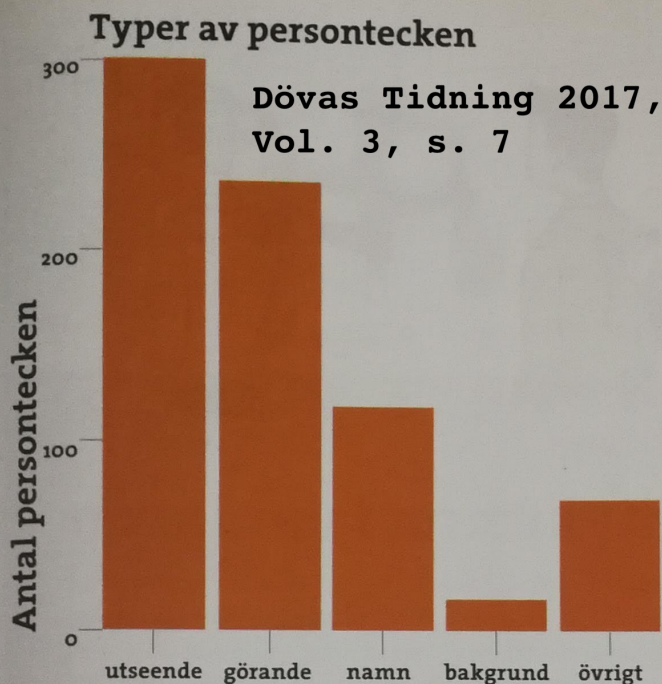

Persontecken avslöjar vilka vi är

Vem du? Det är en av de första frågorna man får när man träffar någon teckenspråkig för första gången. Det vanligaste svaret är att man bokstaverar sitt namn och visar sitt persontecken. Men vilka typer av persontecken har vi i Sverige? Och hur har de förändrats över tid? Dessa var frågor som forskaren Calle Börstell ville ha svar på. Här skriver han om sin personteckenundersökning som han genomförde tidigare i år.

Persontecken är en av de viktigaste identitetsmarkörerna i den teckenspråkiga gemenskapen. Genom Tomas Hedbergs dokumentation av persontecken under 1980-talet fick vi en omfattande beskrivning av vilka typer av persontecken som används i Sverige. En dag i början av januari började jag fundera över persontecken i dag, särskilt som det gått närmare tre decennier sedan Tomas Hedbergs undersökning. Jag bestämde mig för att lägga upp en enkät i Deafhood-gruppen på Facebook där jag bad teckenspråkiga att svara på vilken typ av persontecken de har och dessutom ange hur och när de fått detta persontecken. Till min stora glädje var det många som ville svara och efter bara ett par veckor hade jag fått in över 700 svar!

I undersökningen hade jag fyra typer av persontecken:

- **Utseende:** tecken som beskriver hår, ansiktsdrag, kläder (t.ex. "hårlock" eller "smilgrop").
- **Görande:** tecken för vad någon gör eller tycker om (t.ex. "skrattar" eller "fotboll").
- **Namn:** tecken som beskriver ens namn (t.ex. "P" för Patrik, eller "Sten").
- **Bakgrund:** tecken för ens ursprung (t.ex. "Ryssland") eller ett ärvt familjetecken.

Resultaten i [grafik 1: typer] visar att den allra vanligaste typen är utseende som används för 41% av alla som svarat och det vanligaste är att tecknet beskriver ansiktsdrag eller håret. Det näst vanligaste är görande (32%), följt av namn (16%) och allra sist bakgrund (2%). Övriga (9%) svarade att deras persontecken inte passade dessa typer.

En hel del spännande mönster upptäcktes i resultaten. Till exempel är det ingen skillnad i fördelning av typer av persontecken beroende på om namnbäraren är döv, hörselskadad eller hörande. Däremot syntes en skillnad baserad på om "döparen" (namngivaren) var döv eller hörande. Döva ger oftare persontecken som beskriver utseende medan hörande oftare ger persontecken som beskriver namnet.

Över tid ser man också en tydlig förändring, sett utifrån när en person blivit döpt med ett persontecken. Det blir mindre vanligt att ge utseende-tecken men istället vanligare att ge tecken för göranden (t.ex. intressen, rörelser, personlighet) – vilket syns tydligt i [grafik 2: förändring].

I undersökningen frågade jag även om man såg sitt persontecken som positivt eller negativt. Svaren var övervägande mycket positiva bland alla grupper – döva, hörselskadade och hörande. Detta bekräftar att persontecken är en stark identitetsmarkör och något att vara stolt över, då det visar på att man är en del av dövsamhället och den teckenspråkiga gemenskapen.

Om vi undersöker persontecken igen 30 år fram i tiden kan vi se hur denna viktiga del i dövkulturen fortsätter att utvecklas.

TEXT: CALLE BÖRSTELL

PERSONTECKEN används istället för att bokstavera namn när vi vet vilka personer vi pratar om.